

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.043>

УДК 332:338.246.8:330.131.5

С.І. ГРЕЧАНА, канд. екон. наук, доц., старший науковий співробітник відділу проблем міжрегіонального співробітництва Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України», м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0002-4669-3258

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ГРОМАД І РЕГІОНІВ: ПОБУДОВА СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Ключові слова: громада, регіон, оцінювання ефективності розвитку, повоєнне відновлення, якість життя.

Запропоновано методичний підхід до побудови комплексу показників оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку громад і регіонів в умовах повоєнного відновлення. Основними принципами формування такого комплексу визначено максимальну відповідність чинній нормативно-правовій та методичній базі, об'єктивне розуміння сутності соціально-економічної ефективності як індикатора задоволення матеріальних, соціальних, духовних потреб людей, а також використання інтегральних показників якості життя і соціальної якості як базисних для визначення соціально-економічної ефективності. Побудовано взаємопов'язаний комплекс показників оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку громад і регіонів, який містить деякі компоненти оцінки для громад і регіонів. Обґрунтовано, що його застосування допоможе підвищити якість планування розвитку громад і регіонів і стане у пригоді в процесі моніторингу реалізації їх стратегій і планів розвитку, долаючи проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення у період воєнного стану.

Вступ. Повномасштабна російська військова агресія триває, завдаючи нових людських і матеріальних втрат уже понад вісім місяців. Проте повоєнну відбудову України потрібно планувати вже зараз. Як свідчить досвід інших країн, її пріоритети мають бути визначені потребами й особливостями конкретних територій, урахувавши наявний ресурсний потенціал і відповідні можливості.

Руйнація в умовах війни не тільки майна, але й тільки-но вибудованих у результаті реформи децентралізації гілок місцевого самоврядування, актуалізує потребу у переосмисленні територіального про-

Цитування: Гречана С.І. Соціально-економічна ефективність розвитку громад і регіонів: побудова системи показників в умовах повоєнного відновлення. *Економіка та право*. 2022. № 4. С. 43—56. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.04.043>

стору, який має бути створений в Україні після перемоги. Це доволі складна і довготривала робота, але можна стверджувати, що такий простір має бути безпечним і функціональним, привабливим для мешканців і бізнесу. Для дотримання чи, скоріше, для створення цих умов необхідно не тільки правильно визначити пріоритети і стратегічні перспективи розвитку, але й вірно сформулювати цілі з урахуванням наявних потреб і відповідно до певних можливостей, звертаючи особливу увагу на ресурсний потенціал.

Відновлення економіки має відбуватись на основі розробки спеціальних програм, спрямування всіх зусиль на відновлення сфери промисловості і сільського господарства, розробки заходів, необхідних для відродження і подальшого розвитку економіки конкретного регіону, повернення населення і забезпечення гідних умов його існування, вирішення породжених конфліктом різноманітних соціальних проблем, відновлення інфраструктури та її інтеграції з іншими регіонами країни, розробки механізму забезпечення джерел відновлення [1].

За жорсткого дефіциту ресурсів такий підхід до повоєнної відбудови зумовлює дбайливіше ставлення до розробки заходів щодо реалізації поставлених цілей і ухвалення проєктів розвитку, потребуючи застосування суворого відбору найефективніших рішень. Коли українська економіка зазнає колосальних збитків (прямі збитки інфраструктури попередньо оцінено у 114,5 млрд дол. США [2]), падіння ВВП за рік очікується на рівні 35 %, а зростання інфляції до 31 % [3], дефіцит Державного бюджету за три квартали сягнув 493,4 млрд грн [4] (понад 66 % ВВП), використання критерію ефективності до оцінювання розвитку має стати основним як на етапі планування, так і за його результатами.

На жаль, чинний нормативно-правовий контент у цій сфері, який міг би стати у пригоді органам місцевого самоврядування, містить тільки фрагментарні вказівки щодо визначення ефективності розвитку як громад, так і регіонів. Окрім цього, трактування запровадженого в деяких регуляторних актах критерію ефективності не тільки не містить системи показників, але й не відповідає його сутності. Це актуалізує розробку комплексу показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розбудови тих територій, які будуть визначені пріоритетними для повоєнної роз-

будови (зокрема відповідно до положень політики відновлення регіонів і територій) територіями відновлення чи територіями з особливими умовами для розвитку. Орієнтація на таку систему показників в оцінюванні перебігу і результатів відновлення громад і регіонів сприятиме не тільки спрощенню моніторингу цих процесів, але й розширенню можливостей для ухвалення нових ефективніших рішень і покращення наявних соціально-економічних позицій таких територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українська наукова спільнота за участі фахівців і практиків за роки незалежності розробила і сформувала великий і якісний дослідницький контент щодо оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів і територій. Спектр теоретико-методичних досліджень у цій царині є доволі широким, так само як і список учених-регіоналістів, які долучились до його формування, наприклад, С. Біла, Б. Буркинський, М. Бутко, З. Варналій, В. Геєць, З. Герасимчук, Б. Данилишин, М. Долішній, І. Заблодська, М. Кизим, І. Сторонянська та ін.

Особливе і найпомітніше місце посідають питання визначення методичних підходів до оцінювання результатів соціально-економічного територіального й регіонального розвитку, зокрема його ефективності. Наукові праці щодо інтерпретації ефективності як мультидисциплінарного, складного й розгорнутого за змістом поняття так само різняться за напрямками науково-теоретичних чи методичних досліджень.

Так, інституційному аналізу соціально-економічної ефективності присвячували свої роботи В. Геєць, А. Гриценко, В. Бодров, правові підходи до її визначення розглядали В. Устищенко, Р. Джабраїлов, О. Зельдіна. Свої дослідження В. Артеменко, І. Іртишева, І. Заблодська, Р. Пустовійт, Ю. Харазішвілі та спрямували на пошук комплексних методик оцінювання соціально-економічної ефективності. Інша значна група вчених та наукових колективів, серед яких Е. Лібанова, Є. Ахромкін, Я. Жаліло, Т. Калінеску, О. Ольшанський, М. Хвесик, вивчала можливості застосування такого оцінювання в певних напрямках регіонального розвитку. На рівні територіальних громад цими проблемами опікувались І. Заблодська, М. Мельник, М. Місюк, Ю. Рогозян, Н Сментіна, С. Шульц та інші науковці.

Попри наявність значного обсягу наукових досліджень, тільки невелика частина вчених розглядає вимір ефективності регіонального і територіального розвитку не як звичайну складову його загальної оцінки, а з позиції його головної детермінанти й первинного індикатора успішності такого розвитку. Такі погляди набувають усе більшого сенсу в умовах війни і повоєнного відновлення, коли комплексна оцінка стану соціально-економічного розвитку втрачає свої передові позиції через брак статистичної інформації й порушення зіставності показників. Натомість оцінка ефективності розвитку починає відігравати вагомішу роль, оскільки є головною вимогою швидкого та якісного відновлення країни та її окремих територій. Зараз, не зважаючи на активне обговорення повоєнної відбудови України, вже оприлюднені проєктні матеріали не відповідають навіть ознакам стратегії відновлення і не містять рекомендацій щодо будь-яких показників, зокрема виміру ефективності.

Метою статті є розробка методичного підходу щодо оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку громад і регіонів в умовах війни та повоєнного відновлення за допомогою комплексу показників, сформованого з урахуванням особливостей наповнення і стану сучасного інформаційно-аналітичного поля.

Результати дослідження. Державна регіональна політика України з початком повномасштабної військової агресії зазнала суттєвих змін. У цій площині важливим виглядає унормування таких, спірних донедавна, положень:

1. Система обов'язкових документів щодо стратегічного планування регіонального і територіального розвитку, а також політики його реалізації. Взаємопов'язану систему документів державної регіональної політики затверджено у складі документів стратегічного планування (державна стратегія регіонального розвитку, регіональні стратегії і стратегії розвитку територіальних громад) і документів щодо реалізації державної регіональної політики (плани заходів з реалізації відповідних стратегій, а також програми економічного і соціального розвитку громад і регіонів).

2. Обов'язковість здійснення оцінювання соціально-економічного розвитку громад і регіонів на всіх його етапах — від розроблення документів стратегічного планування, у процесі реалізації державної регіональної політики та

по її завершенні — шляхом оцінювання індикаторів результативності й ефективності, а також впливу виконання документів стратегічного планування і реалізації державної регіональної політики на розвиток регіонів, територіальних громад і функціональних типів територій.

3. Планування відновлення і стимулювання територіального і регіонального розвитку, а також запровадження спеціальних механізмів і інструментів здійснюється на таких *функціональних типах територій*:

території відновлення — мікрорегіони, територіальні громади, на території яких відбувались бойові дії та/або які були тимчасово окуповані, та/або території яких зазнали руйнувань об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій, а також які характеризуються різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку і значним переміщенням населення до інших регіонів та/або інших держав;

регіональні полюси зростання — мікрорегіони, територіальні громади, що характеризуються значно кращими географічним, демографічними, соціально-економічними показниками розвитку порівняно з іншими подібними територіями регіону та зростання яких позитивно впливає на суміжні території, регіон та/або державу загалом;

території з особливими умовами для розвитку — макрорегіони, мікрорегіони, територіальні громади, рівень соціально-економічного розвитку яких є низьким або на яких існують природні, демографічні, міжнародні, безпекові чи інші об'єктивні обмеження щодо використання потенціалу території для розвитку. З метою застосування диференційованих заходів підтримки розвитку визначаються окремі функціональні типи територій із особливими умовами для розвитку;

території сталого розвитку — самодостатні мікрорегіони, територіальні громади з наявним соціально-економічним потенціалом територій і спроможні до збалансованого розвитку в економічній, соціальній і екологічній сферах [5].

4. З огляду на вплив збройного конфлікту до державної регіональної політики як напрям включено *відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України*. Це комплекс першочергових органі-

заційних, фінансових та інших заходів, що спрямовуються на прискорене відновлення об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового й громадського призначення до стану, що дає змогу забезпечити повернення в регіон внутрішньо переміщених осіб і біженців, створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів господарювання. Таке відновлення має здійснюватись на основі затвердженого плану відновлення і розвитку. Для регіонів його затверджує Кабінет Міністрів України і включає регіональні плани відновлення і розвитку (розробляють регіональні органи державної влади), а також певні заходи і проекти регіонального розвитку та/або проекти місцевого розвитку територіальних громад. Плани відновлення і розвитку територіальної громади розробляють і затверджують, відповідно, сільська, селищна, міська рада [5].

Отже, фокусування чинної регіональної політики на нових підходах до визначення територій, що потребують пріоритетної уваги держави, а також вимогах забезпечення результативності й ефективності соціально-економічного розвитку є безперечним кроком вперед, тим більше у складних умовах війни і повоєнного відновлення. Однак більшість окреслених новацій носить поки що декларативний характер, оскільки для втілення їх у життєдіяльність громад і регіонів потребує розробки і затвердження відповідних нормативно-правових актів (інструкцій, порядків чи методичних рекомендацій), яких поки що немає навіть у більш-менш обговорюваних формах. Крім того, оголошене Законом України від 09.07.2022 № 2389-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» запровадження системи моніторингу державної регіональної політики на основі безперечно корисної єдиної геоінформаційної телекомунікаційної системи здійснення моніторингу й оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад є також нешвидким проектом через його технологічну складність, масштабність і вартість.

Ураховуючи фактор часу, якого постраждали, зруйновані чи депресивні території не мають, методичні підходи до такого оцінювання ефективності соціально-економічного розвит-

ку мають бути розроблені найшвидше. До того ж ґрунтуватись такий підхід має на сучасному трендовому розумінні сутності критерію ефективності — досягнення найкращих соціально-економічних результатів за найменших затрат.

Сучасні наукові напрацювання щодо оцінки ефективності ілюструють міждисциплінарний фон процесів вимірювання, вирізняючись методами і підходами до групування показників, їхньої обробки, розрахунку й інтерпретації, маючи певні переваги та недоліки. Основним принципом формування будь-якої системи показників ефективності, незалежно від об'єкта чи рівня оцінки, залишається співвідношення кінцевого результату (прибутку, доходу, витрат) із витраченими ресурсами.

Отже, визначений результат за будь-якою системою показників соціально-економічної ефективності розвитку на регіональному чи субрегіональному рівні повинен наочно демонструвати успішність такого розвитку чи його відсутність, а вибір оптимального методичного підходу має здійснюватись з огляду на доступність даних і легкість їх інтерпретації.

Виходячи з викладених умов, узагальнення найпоширеніших підходів до оцінювання стану і результатів регіонального чи територіального розвитку в контексті групування та інтерпретації показників можна представити у вигляді таких взаємодоповнювальних (не взаємовиключних) груп:

порівняльний аналіз показників — визначення ефективності соціально-економічного розвитку через порівняння регіональних показників ефективності (розрахованих коефіцієнтів чи загальних статистичних показників) у динаміці, із середніми по країні або з аналогічними показниками інших регіонів чи інших країн;

рейтингове оцінювання — порівняння результатів соціально-економічного розвитку регіонів (громад), визначеного за допомогою відповідної методики, що надає розрахунок рейтингової оцінки (ранжування) регіонів;

інтегральне оцінювання — використання індексів чи інтегральних показників оцінки соціально-економічної діяльності регіонів із використанням методів економіко-математичного моделювання [5, с. 104].

Перший метод є найбільш простим й інформативним, оскільки застосування комплексу типових розрахунків і порівнянь дає можливість отримати різнобічний висновок щодо

об'єкта дослідження. Однак для якісного його використання мають бути дотримані певні умови: він потребує високої фахової обізнаності й є найвразливішим до браку інформації (за відсутності певних даних руйнується комплексність оцінки).

Саме такі умови на сьогодні не можуть бути дотримані. Наявні проблеми статистичного забезпечення моніторингу й оцінювання регіонального і територіального розвитку під час уведення воєнного стану проявились із новою силою, що призвело до суттєвого ускладнення організаційних процесів збору й обробки аналітичної інформації. Але головною проблемою стало те, що через тимчасову окупацію частини територій, значну втрату і руйнацію майна, багатомільярдні збитки економічних суб'єктів порушився принцип послідовності та зіставності статистичних даних. Крім того, за рішенням Уряду України частина відкритих даних була закрита для оприлюднення. У такій ситуації комплексний порівняльний аналіз втратив свою надійність і інформативність. Хоча недостатність даних є доволі відчутним негативним фактором для будь-якого методу оцінювання, особливо в частині визначення ефективності розвитку.

Рейтингові оцінювання так само не можуть бути здійсненими без певних навичок і аналітики. Однак в інформаційному просторі регіональних досліджень доступні їх різноманітні готові результати. Так, рейтинг соціально-економічного розвитку регіонів, який щоквартально розраховує Міністерство розвитку громад та територій України [6], є яскравим прикладом урахування всіх найважливіших параметрів розвитку регіонів для визначення не тільки розвинених чи депресивних регіонів, але й аналізу поточної ситуації в регіонах для ухвалення рішень і вжиття заходів щодо підвищення ефективності їх розвитку за більшістю сфер життя.

Ще наочнішими є індексні чи інтегральні показники. Так, індекс (регіонального) людського розвитку є стандартним інструментом загального порівняння рівня життя різних країн і регіонів, відображаючи напрями «Довге та здорове життя», «Добробут та гідні умови праці», «Освіта». Жодним чином не применшуючи важливість цього інтегрального показника в оцінюванні результатів розвитку і простоту його сприйняття, його доволі складно вважати

вимірником ефективності, оскільки він тільки опосередковано відображає стан економічної сфери життєдіяльності локальних територій.

Натомість інтегральний показник якості життя, який давно є однією з головних характеристик рівня суспільного розвитку країн, все частіше ототожнюють з індикатором ефективності. Як предмет різних підходів, якість життя не має чіткого тлумачення та єдиного підходу до визначення. Широке трактування якості життя визначає його як ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини. Загальноприйнята думка позиціонує якість життя не лише як характеристику умов досягнення і задоволеності умовами (досягненнями), але й ураховує можливість збереження досягнутих результатів. Вузкий підхід передбачає вибір лише однієї чи двох категорій і відображення специфічного змісту різних сфер [7, с. 142].

Водночас відсутність єдиного підходу до трактування надає широкі можливості використання цієї комплексної характеристики за різними напрямками (вимір конкурентоспроможності країн, оцінка рівня бідності, якість життя населення регіону) і компонентами наповнення (вартість життя, культура, економіка, навколишнє середовище, свобода, безпека, здоров'я, інфраструктура).

У сучасній економічній дійсності підвищення якості життя розглядають як пріоритетну мету суспільства, найважливіший напрям державної політики. Проте якість життя є певним наслідком досягнутого рівня соціально-економічного розвитку й одночасно — базисом для подальших змін [8, с. 19]. Оскільки вона характеризує становище людей, які проживають на певній території, вона є територіально специфічною соціо-еколого-економічною ефективністю реалізації потреб, яка віддзеркалює все: від стану здоров'я кожної людини до ефективності соціально-економічної політики загалом [9, с. 68, 81]. Науковий колектив Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України трактує якість життя як головну мету соціально-економічного розвитку і найважливіший критерій ефективності управління економічними процесами та соціальною сферою [10].

Підґрунтям для такого розуміння є інтеграційна структура показника, який цілісно охоплює основні сфери життєдіяльності: якість

населення, якість середовища проживання та якість діяльності, зокрема і на локальному рівні. Це комплексна (багатоаспектна) категорія, яка відображає всю систему передумов і умов соціального розвитку, що склалися в регіоні, а також досягнутих у ньому соціальних результатів економічного розвитку, які забезпечують наявні на даний період часу можливості повноцінної реалізації людського потенціалу, підвищення рівня особистого і суспільного споживання матеріальних благ і послуг, усестороннього розвитку особистості, забезпечення високого рівня освіти і культури, підтримку сприятливого природного середовища і здорового способу життя, комфортних умов проживання і комплексної безпеки людини [11, с. 411].

На противагу концепції якості життя соціальна якість — це соціологічно обґрунтований теоретичний показник, що охоплює вимір чотирьох сфер: соціально-економічної безпеки, соціальної згуртованості, соціальної залученості і соціальних можливостей [12, с. 4—5].

Виражаючи ступінь взаємозв'язку між потребами, діями і політикою, між економічним і соціальним розвитком, соціальна якість вимірює, наскільки умови повсякденного середовища забезпечують прийнятний рівень життя. Соціальна якість формує складну методологічну й аналітичну основу для опису та пояснення якості суспільства. Вона заперечує, що лише економічне зростання неминуче призводить до підвищення якості життя людей і суспільства, але визнає, що соціальний контекст буденного життя є результатом діалектичного співвідношення між формуванням колективних ідентичностей і самореалізацією людини [13, с. 155].

Така детальна увага до показників соціальної якості та якості життя серед найчастіше застосовуваних підходів пояснюється їх найбільшою зрозумілістю для «кінцевого бенефіціара», яким є пересічний мешканець громади чи регіону, бо наочно демонструє здобутки чи проблеми розвитку. Оскільки ж індивідуальна ідентичність людини як суб'єкта регіонального чи територіального розвитку можлива лише за умови досягнення певного рівня соціально-економічної ефективності [14, с. 327—339], можна стверджувати, що, ці показники є найбільшчими за сутністю і можуть бути викорис-

тані як вимірник соціально-економічної ефективності розвитку.

На сьогоднішній день не існує єдиного методу визначення якості життя. Розрахунок цього показника здійснюють і удосконалюють за постійними ініціативами різних міжнародних інституцій і експертної спільноти. Його оцінку можна охарактеризувати як процедуру виявлення ступеня відповідності основних параметрів і умов життєдіяльності людини її життєвим потребам, а також особистим уявленням про гідне життя [8, с. 7]. За джерелом отримання даних таку оцінку поділяють на об'єктивну і суб'єктивну. Об'єктивний підхід поширений більше, визначення якості життя відбувається через параметри об'єктивних умов і процесів життєдіяльності з використанням об'єктивних параметрів оцінки — кількісних, якісних та інтегральних показників. Суб'єктивний підхід передбачає визначення якості життя на основі соціологічних опитувань, які відображають індивідуальне схвалення якості життя і ґрунтуються на особистих оцінках.

До найвідоміших методик оцінювання якості життя з використанням об'єктивного підходу відносять Загальнометодологічну концепцію стандартів і якості життя (*Standard of Living and Quality of Life*), методологію *Economist Intelligence Unit*, відомішу як Індекс якості життя *EUU*, методологію *International Living*. На суб'єктивному підході засновано розрахунок Міжнародного індексу щастя (*Happy Planet Index*) та Індексу якості життя *Gallup*. Європейський моніторинг якості життя та методологія Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) базуються на спільному застосуванні об'єктивного й суб'єктивного підходів.

Україна не відрізняється від інших країн унікальністю оцінок якості життя населення, ґрунтуючи оцінювання її показників загальнонаціонального рівня на міжнародних визнаних методиках (у першу чергу, ООН та ОЕСР). Поширити такий підхід, збільшивши сферу використання до регіонального рівня, доволі складно, оскільки робота з розгалуженою системою індикаторів утруднена через відмінності у міжнародних статистичних базах. Саме тому національна наукова спільнота протягом останніх десятиліть активно шукала оптимальні методи такого оцінювання. Як ва-

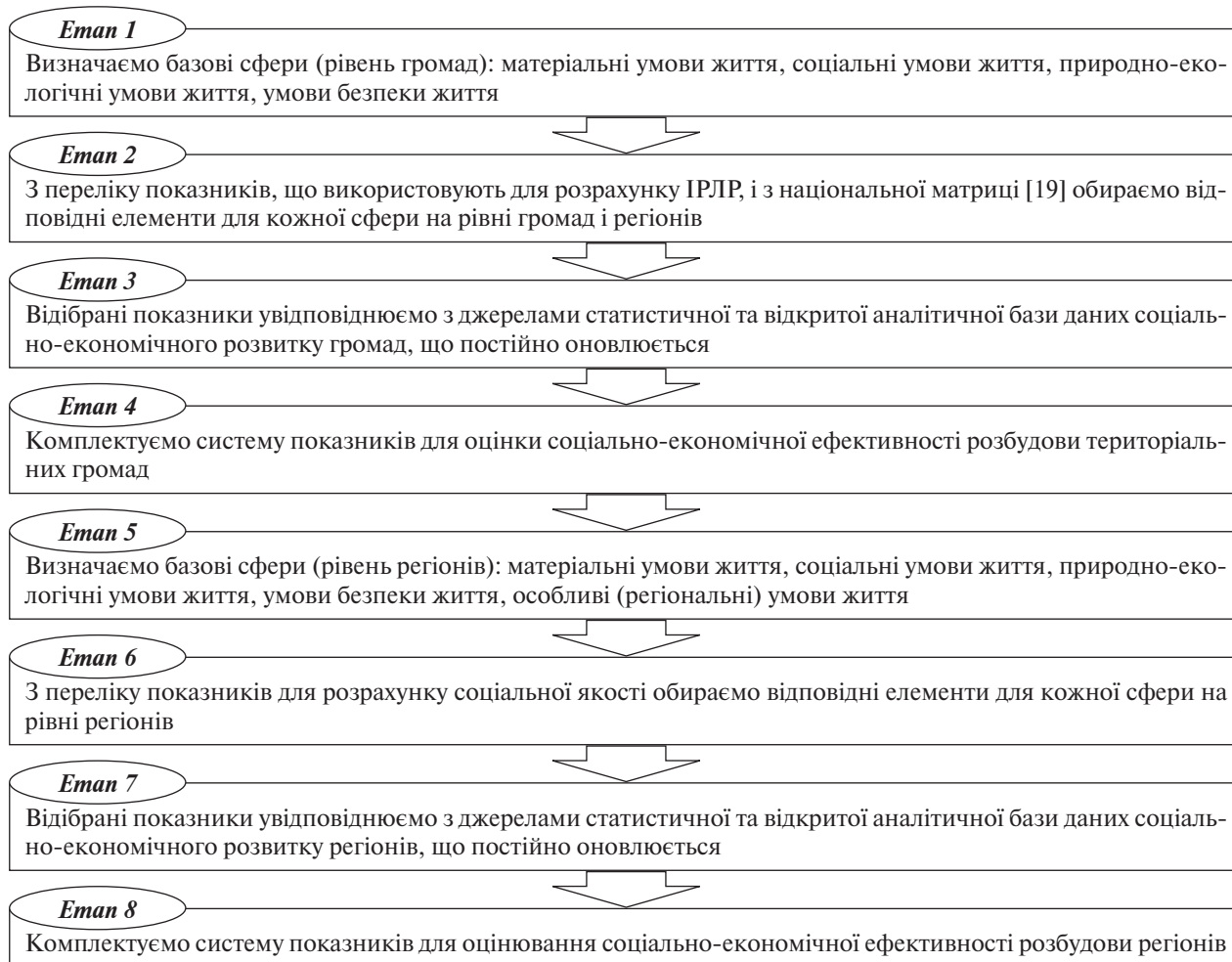

Рис. 1. Методичний підхід до розробки комплексу показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розбудови громад і регіонів

гомий внесок слід виділити концептуальний підхід до вимірювання якості життя в Україні, розроблений і представлений широкому загалу фахівцями Інституту демографії та соціально-економічних досліджень імені М.В. Птухи НАН України [10]. У його межах було сформовано комплексну систему показників якості життя, а також прописано порядок розрахунку підсумкових індексів. Саме на основі його положень було розроблено «Порядок проведення розрахунку індексу регіонального людського розвитку» (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 № 1029 «Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики»), який за змістом найбільш наближений до показника якості життя, хоча й не враховує вплив декількох сфер. Крім того, останній розрахунок індексу було виконано за 2020 р., а дію самої Постанови про про-

ведення розрахунку з 30.06.2022 припинено на період реалізації експериментального проекту щодо моніторингу завданих пошкоджень та руйнувань за регіонами України внаслідок збройної агресії російської федерації на основі геоінформаційної системи.

Ситуація щодо політики соціальної якості (включає розрахунок показника соціальної якості) є набагато складнішою. Загалом цей підхід був уперше апробований в Європі у 2003 та 2007 рр., а на території нашої країни дослідження можливостей його впровадження розпочались у 2015—2016 рр. Тому науково-практична база не тільки в Україні, але й в Європі є недостатньо напрацьованою. Однак фахівці ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» у співробітництві з *International Association on Social Quality* довели наявність передумов для впровадження політики соціальної якості в Україні, для чого має бути здійснена

величезна робота, передовсім у законодавчому просторі [15].

Головний фокус таких досліджень, так само, як і щодо якості життя, лежить у площині визначення ефективності розвитку, але в іншому контексті і на вищому рівні оцінки. Концепція якості життя працює на рівні індивіда: оцінюється індивідуальне благополуччя людини, яке стосується умов зайнятості, рівня доходів, соціального і матеріального забезпечення, житлових умов, задоволеності власним життям тощо. Концепція соціальної якості має сус-

пільний характер та залежить від оцінювання суспільних процесів, пов'язаних із функціонуванням соціальних інституцій, соціальною взаємодією людей, їхньою особистою соціальною інтегрованістю тощо [16, с. 86].

Саме ця відмінність показників привернула нашу увагу, надавши ідею розширення їх комплексу для оцінювання ефективності розвитку, особливо на регіональному рівні, за рахунок деяких елементів соціальної якості (соціальної згуртованості і соціальних можливостей).

Таблиця 1. Національна матриця індикаторів якості життя населення в Україні

Середовище (субсередовище)	Якість життя		
	Блоки		
	Об'єктивна оцінка		Суб'єктивна оцінка
	стан	поточна ситуація	
<i>Природне середовище</i>			
Екологія	Природне середовище	Екологічна ситуація	Оцінка екологічної ситуації
<i>Соціальне середовище</i>			
Здоров'я	Система охорони здоров'я	Здоров'я населення	Оцінка системи охорони здоров'я і власного здоров'я
Освіта	Система освіти	Освіта населення	Оцінка системи освіти і власної освіти
Безпека	Криміногенне середовище	Криміногенна ситуація	Оцінка особистої безпеки
Культура, мистецтво, відпочинок	Сфера культури, мистецтва, туризму	Активність населення у сфері культури, мистецтва, туризму	Ставлення до культури, мистецтва, туризму
Житло	Ринок житла	Житлові умови	Оцінка благоустрою та умов проживання
Транспорт	Транспортна інфраструктура	Безпека на транспорті	Оцінка роботи транспорту
<i>Економічне середовище</i>			
Економіка	Стан економіки	Добробут	Оцінка матеріального становища
Зайнятість	Ринок праці	Зайнятість і умови праці	Оцінка ситуації щодо зайнятості
<i>Суспільно-політичне середовище</i>			
Громадянська активність	Розвиток громадянського суспільства	Суспільно-політична ситуація	Оцінка суспільно-політичної ситуації
Суспільне середовище	Стан суспільного середовища	Соціальне уособлення	Соціальне самопочуття

Джерело: [10, с. 24].

Таблиця 2. Комплекс показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку (відбудови) територіальних громад

Показник	Джерело інформації	
<i>Матеріальні умови життя</i>		
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу	Бюджети територіальних громад (аналітика чи дашборд USAID/U-LEAD/SKL International)	
Капітальні видатки місцевих бюджетів (без трансфертів із держбюджету) у розрахунку на одну особу		
Рівень зайнятості населення у віці 15–70 років (за методологією МОП)		Офіційний сайт територіальної громади
Чисельність постійного населення		Офіційна статистична інформація
Середня заробітна плата		
Індекс споживчих цін		
<i>Соціальні умови життя</i>		
Чисельність учнів, що навчаються в громаді	Офіційний сайт територіальної громади	
Кількість дітей, охоплених дошкільними навчальними закладами		
Кількість закладів освіти	Бюджети територіальних громад (аналітика чи дашборд USAID/U-LEAD/SKL International)	
Кількість закладів культури і спорту		
Кількість закладів охорони здоров'я		
Бюджетні видатки на освіту		
Бюджетні видатки на охорони здоров'я		
Бюджетні видатки на культуру та спорт		
Розмір житлової площі, м ² на одну особу		Офіційна статистична інформація
Середній розмір комунальних платежів		
Протяжність доріг загального користування		
<i>Природно-екологічні умови життя</i>		
Бюджетні видатки на охорону довкілля	Бюджети територіальних громад	
Індекс екологічного стану земельних ресурсів		Експертні оцінки
Індекс екологічного стану водних ресурсів	Офіційна статистична інформація	
Індекс екологічного стану атмосферного повітря		
Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел забруднення		
<i>Умови безпеки життя</i>		
Коефіцієнт злочинності, зареєстрованих злочинів на 100 тис. населення	Офіційна статистична інформація	
Кількість політичних, релігійних і громадських організацій (профспілки, клуби, спілки тощо)	Офіційний сайт територіальної громади	
Кількість волонтерів		

Таблиця 3. Комплекс показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку (відбудови) регіонів

Показник	Джерело інформації	
<i>Матеріальні умови життя</i>		
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу	Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів	
Капітальні видатки місцевих бюджетів (без трансфертів із держбюджету) у розрахунку на одну особу		
Рівень зайнятості населення віком 15—70 років (за методикою МОП)	Офіційна статистична інформація	
Чисельність постійного населення		
Середня заробітна плата		
Індекс споживчих цін		
<i>Соціальні умови життя</i>		
Чисельність учнів, що навчаються в регіоні	Офіційний сайт органу місцевого самоврядування регіону	
Кількість дітей, охоплених дошкільними навчальними закладами		
Кількість закладів освіти		
Кількість закладів охорони здоров'я	Моніторинг соціально економічного розвитку регіонів / Фінансова аналітика	
Кількість закладів культури та спорту		
Бюджетні видатки на освіту		
Бюджетні видатки на охорони здоров'я		
Бюджетні видатки на культуру та спорт		
Розмір житлової площі, м ² на одну особу		Офіційна статистична інформація
Середній розмір комунальних платежів		
Протяжність доріг загального користування		
<i>Природно-екологічні умови життя</i>		
Бюджетні видатки на охорону довкілля	Фінансова аналітика	
Індекс екологічного стану земельних ресурсів	Експертні оцінки	
Індекс екологічного стану водних ресурсів		
Індекс екологічного стану атмосферного повітря		
Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення	Офіційна статистична інформація	
<i>Умови безпеки життя</i>		
Коефіцієнт злочинності, зареєстрованих злочинів на 100 тис. населення	Офіційна статистична інформація	
Кількість політичних, релігійних і громадських організацій (профспілки, клуби, спілки тощо), на 100 тис. населення	Офіційний сайт органу місцевого самоврядування регіону	
Кількість волонтерів, на 100 тис. населення віком 16 років і старше		

Показник	Джерело інформації
<i>Регіональні умови життя</i>	
Рівень урбанізації регіону	Розрахунок за статистичними даними
Кількість лікарняних ліжок	Офіційна статистична інформація
Кількість закладів вищої освіти	
Частка домогосподарств, які мають доступ до інтернету вдома	
Сума заборгованості з виплати заробітної плати	
Середній розмір призначеної пенсії	
Кількість діючих закладів торгівлі та побутового обслуговування населення	
Рівень роздрібного товарообігу на душу населення	
Обсяг наданих транспортних послуг населенню	
Кількість перевізників (автобусне сполучення)	Офіційний сайт органу місцевого самоврядування регіону
Кількість маршрутів громадського транспорту, зокрема міжміського	

Отже, враховуючи результати, передовсім, національних наукових досліджень у галузі визначення ефективності розвитку регіонів і якості життя населення, було розроблено методичний підхід до побудови комплексу показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку (розвитку чи відбудови) громад і регіонів, зміст якого схематично представлено на рис. 1.

Використовуючи представлений методичний підхід перейдемо до побудови відповідного комплексу показників.

Індикатори якості життя зазвичай охоплюють економічну і соціальну сфери життя, а також природне й суспільно-політичне середовище. Залежно від обраного способу оцінювання за кожною сферою визначаються певні показники, як це, наприклад, запропоновано у Національній матриці індикаторів якості життя (табл. 1).

На основі саме такого підходу було обрано базові сфери для створення комплексу показників оцінки ефективності розвитку територій пріоритетного розвитку: матеріальні, соціальні та природно-екологічні умови життя, до яких додано сферу безпеки життя, виходячи з певних суспільно-політичних умов, що складають-

ся на мікрорівні. Послідовне виконання наступних етапів (від другого до четвертого) запропонованого методичного підходу дало змогу сформувати комплекс показників для оцінки соціально-економічної ефективності розвитку (відбудови) територіальних громад у взаємозв'язку з джерелами їх отримання (табл. 2).

Черговий етап методичного підходу передбачає корегування комплексу показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку (відбудови) територіальних громад індикаторами соціальної якості задля врахування впливу на якість життя певних типових особливостей регіону.

Загальний перелік цих індикаторів за методологією ЄС наводити не будемо через його великий обсяг (майже 100 показників, розділених на чотири сфери: соціально-економічна безпека, соціальна замученість (інклюдія), соціальна згуртованість і соціальні можливості). Зазначимо тільки деякі групи індикаторів, що формують дві останні сфери, які будуть використані для побудови комплексу показників. Сферу соціальної згуртованості оцінюють за показниками довіри, інших об'єднаних цінностей (альтруїзм, толерантність,

соціальні контракти), соціальних мереж і самоідентифікації. Для оцінювання соціальних можливостей використовують показники бази знань, ринку праці, відкритості і підтримки інституцій, громадського простору й особистих взаємозв'язків [16, с. 88–89].

Його аналіз з метою відбору необхідних показників засвідчив наявність перетину деяких індикаторів із показниками якості життя, що були включені до попереднього комплексу оцінки на рівні громад. Для уникнення дублювання й урахування особливостей розвитку регіонів автор спиралась на рекомендації українських науковців щодо розрахунку якості життя в регіонах [17, 18].

Отже, у результаті виконання чергових етапів запропонованого методичного підходу було розроблено синтезований комплекс показників для оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку регіонів як територій пріоритетного розвитку (табл. 3).

Отримані таким чином два пов'язаних комплексних переліки показників охоплюють більшість сфер оцінювання якості життя, даючи за певних умов змогу оцінити ефективність соціально-економічного розвитку чи відновлення в процесі повоєнної відбудови територій громад і регіонів. Механізмом такого оцінювання може бути визначення змін (за допомогою розрахунку індексу зростання) кожної групи показників за певний період часу (наприклад, рік, термін реалізації проекту чи етапу стратегії). Позитивна сума індексів (загальна чи середньоарифметична) буде відповідати ознакам ефективного розвитку. Так само, громада чи регіон із більшими підсумковими індексами буде мати вищі показники ефективності.

Висновки. Використання запропонованого методичного підходу і розробленого на його основі комплексу показників оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку громад і регіонів є унікальною можливістю для органів місцевого самоврядування адаптуватись до складних умов відновлення і розвитку в умовах війни. Це доволі нескладний і надійний інструмент перехідного періоду вдосконалення нормативно-правової й методичної бази, який допоможе не тільки під-

вищити якість планування розвитку громад і регіонів, зокрема і за рахунок точнішого розрахунку основних індикаторів реалізації стратегічних і оперативних цілей, але й стане у пригоді в процесі моніторингу реалізації їх стратегій і планів розвитку.

Максимальна відповідність запропонованого методичного підходу чинній нормативно-правовій базі й орієнтація на найсучасніші європейські підходи до планування територіального і регіонального розвитку відповідно до принципів не тільки результативності, але й ефективності, дають підстави вважати, що він може стати підґрунтям для розробки тієї самої необхідної методичної бази, про яку йдеться в положеннях нещодавно оновленої політики відновлення регіонів і територій. Головними тезами цього процесу має стати: а) об'єктивне розуміння сутності соціально-економічної ефективності як індикатора задоволення різноманітних потреб людей (матеріальних, соціальних, духовних), що гарантує високий рівень і якість життя; б) використання інтегральних показників якості життя і соціальної якості як головних індикаторів ефективності розбудови громад і регіонів.

Побудований відповідно до цих тез і на основі запропонованого методичного підходу комплекс показників оцінювання соціально-економічної ефективності розбудови громад і регіонів об'єднує дві взаємопов'язані компоненти: для оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку громад і оцінювання соціально-економічної ефективності розвитку регіонів. Він охоплює більшість сфер оцінювання якості життя і дає можливість за допомогою розрахунку індексів зростання означених показників дати відповідь: чи є соціально-економічний розвиток ефективним за певний період часу (рік, період реалізації проекту чи етапу стратегії)?

Головним же акцентом стає можливість використання даного комплексу показників в умовах війни і повоєнного відновлення, коли через тимчасову окупацію частини територій, численні втрати та суттєву руйнацію майна, багатомільйонні збитки суб'єктів господарювання порушився принцип послідовності та зіставності статистичних даних.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Іванов С.В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України. *Економіка України*. 2019. № 1. С. 75–89.
2. Загальна сума прямих збитків інфраструктури зросла до \$114.5 млрд. *Kyiv School of Economics*. 08.09.2022. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-zrosla-do-114-5-mlrd/> (дата звернення: 27.09.2022).
3. Інфляційний звіт. Липень 2022 року. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q3.pdf?v=4 (дата звернення: 27.09.2022).
4. У вересні 2022 року до загального фонду державного бюджету надійшло 156,1 млрд гривень. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 03.10.2022. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_veresni_2022_roku_do_zagalnogo_fondu_derzhavnogo_biudzhetu_nadiishlo_1561_mlrd_griven-3634 (дата звернення: 03.10.2022).
5. Місюк М.В., Бец Б.Б. Методичний підхід до оцінки ефективності використання ресурсів об'єднаних територіальних громад. *Інноваційна економіка*. 2019. № 3–4 (79). С. 100–107.
6. Моніторинг соціально економічного розвитку регіонів за 2021 рік. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/rejtyngova-oczinka-za-2021-rik-prezentacijni-materialy.pdf> (дата звернення: 03.10.2022).
7. Farquhar M. Quality-of-life in older people. *Advances in Medical Sociology*. 1994. № 5. P. 139–158.
8. Підвищення соціально-економічної ефективності розвитку регіону. За ред. Р.Ф. Пустовійта. Київ: УБС НБУ, 2015. 442 с.
9. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація. Київ, 2009. 174 с.
10. Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С., Ткаченко Л.Г. та ін. Вимірювання якості життя в Україні: Аналітична доповідь. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. 50 с. URL: https://www.idss.org.ua/monografii/UNDP_QoL_2013_ukr.pdf (дата звернення: 27.09.2022).
11. Притула Х.М. Якість життя населення як основна детермінанта розвитку сільських територій. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3 (107). С. 408–417.
12. Геєць В.М. Соціалізація та соціальна якість як інструменти державної політики соціально-економічного розвитку. *Економіка України*. 2020. № 10. С. 3–18. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.10.003>
13. Abbott P. & Wallace C. Social Quality: A Way to Measure the Quality of Society. *Social indicators research*. 2012. Vol. 108. P. 153–167. <https://doi.org/10.1007/s11205-011-9871-0>.
14. Яременко О.Л. Дихотомія ідентичності та ефективності у контексті формування цифрових компетенцій населення. *Соціально-класові трансформації і формування нової якості освіти як складові реконструктивного розвитку економіки України*. За ред. Гейця В.М., Гриценка А.А. НАН України. ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2019. 338 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/11.pdf> (дата звернення: 27.09.2022).
15. Working Paper 17 (fourth edition). Ideas and Reflections About the Application and Elaboration of the Social Quality Approach (Sqa) in Central and Eastern European countries: The Case of Ukraine. International Association on Social Quality, 2017.
16. Бурлай Т.В. Політика соціальної якості в контексті угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Економіка і прогнозування*. 2015. № 4. С. 81–95.
17. Вітківська К.В. Методологічні аспекти оцінки рівня життя в регіонах України. *Статистика України*. 2020. № 4. С. 54–60. [https://doi.org/10.31767/su.4\(91\)2020.04.06](https://doi.org/10.31767/su.4(91)2020.04.06)
18. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика. За ред. Никифоренка В.Г. Одеса: Атлант, 2012. 316 с.

Надійшла 06.10.2022

REFERENCES

1. Ivanov S.V. Ekonomichne vidnovlennia i rozvytok krain pislia zbroinykh konfliktiv ta voien: nevtracheni mozhlyvosti dlia Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy*. 2019. No. 1. P. 75-89 [in Ukrainian].
2. Zahalna suma priamykh zbytkiv infrastruktury zrosla do \$114.5 mlrd. *Kyiv School of Economics*. 08.09.2022. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-zrosla-do-114-5-mlrd/> [in Ukrainian].
3. Inflatsiynyi zvit. Lypen 2022 roku. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q3.pdf?v=4 [in Ukrainian].
4. U veresni 2022 roku do zahalnoho fondu derzhavnoho biudzhetu nadiishlo 156,1 mlrd hryven. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. 03.10.2022. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_veresni_2022_roku_do_zagalnogo_fondu_derzhavnogo_biudzhetu_nadiishlo_1561_mlrd_griven-3634 [in Ukrainian].
5. Misiuk M.V., Bets B.B. Metodychnyi pidkhid do otsinky efektyvnosti vykorystannia resursiv obiednanykh terytorialnykh hromad. *Innovatsiina ekonomika*. 2019. No. 3-4 (79). P. 100-107 [in Ukrainian].
6. Monitorynh sotsialno ekonomichnoho rozvytku rehioniv za 2021 rik. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/rejtyngova-oczinka-za-2021-rik-prezentacijni-materialy.pdf> [in Ukrainian].
7. Farquhar M. Quality-of-life in older people. *Advances in Medical Sociology*. 1994. No. 5. P. 139-158.

8. Pidvyshchennia sotsialno-ekonomichnoi efektyvnosti rozvytku rehionu. Za red. R.F. Pustoviita. Kyiv: UBS NBU, 2015. 442 p. [in Ukrainian].
9. Hukalova I.V. Yakist zhyttia naseleennia Ukrainy: suspilno-heohrafichna kontseptualizatsiia. Kyiv, 2009. 174 p. [in Ukrainian].
10. Libanova E.M., Hladun O.M., Lisohor L.S., Tkachenko L.H. ta in. Vymiriuvannia yakosti zhyttia v Ukraini: Analychna dopovid. Instytut demografii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M.V. Ptukhy NAN Ukrainy, 2013. 50 p. URL: https://www.idss.org.ua/monografii/UNDP_QoL_2013_ukr.pdf [in Ukrainian].
11. Prytula Kh.M. Yakist zhyttia naseleennia yak osnovna determinanta rozvytku silskykh terytorii. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. 2014. Iss. 3 (107). P. 408-417 [in Ukrainian].
12. Heiets V.M. Sotsializatsiia ta sotsialna yakist yak instrumenty derzhavnoi polityky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku. *Ekonomika Ukrainy*. 2020. No. 10. P. 3-18. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.10.003> [in Ukrainian].
13. Abbott P. & Wallace C. Social Quality: A Way to Measure the Quality of Society. *Social indicators research*. 2012. Vol. 108. P. 153—167. <https://doi.org/10.1007/s11205-011-9871-0>
14. Yaremenko O.L. Dykhotomiia identychnosti ta efektyvnosti u konteksti formuvannia tsyfrovyykh kompetentsii naseleennia. *Sotsialno-klasovi transformatsii i formuvannia novoi yakosti osvity yak skladovi rekonstruktyvnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy*. Za red. Heitsia V.M., Hrytsenka A.A. NAN Ukrainy. DU “In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy”, 2019. 338 p. URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/11.pdf> [in Ukrainian].
15. Working Paper 17 (fourth edition). Ideas and Reflections About the Application and Elaboration of the Social Quality Approach (Sqa) in Central and Eastern European countries: The Case of Ukraine. International Association on Social Quality, 2017.
16. Burlai T.V. Polityka sotsialnoi yakosti v konteksti uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. *Ekonomika i prohnozuvannia*. 2015. No. 4. P. 81-95 [in Ukrainian].
17. Vitkovska K.V. Metodolohichni aspekty otsinky rivnia zhyttia v rehionakh Ukrainy. *Statystyka Ukrainy*. 2020. No. 4. P. 54-60. [https://doi.org/10.31767/su.4\(91\)2020.04.06](https://doi.org/10.31767/su.4(91)2020.04.06) [in Ukrainian].
18. Yakist zhyttia naseleennia rehionu: analiz, prohnozuvannia, sotsialna polityka. Za red. Nykyforenka V.H. Odesa: Atlant, 2012. 316 p. [in Ukrainian].

Received 06.10.2022

S.I. Hrechana

State Organization “V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4669-3258

SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF COMMUNITY AND REGIONAL DEVELOPMENT: BUILDING OF INDICATORS SYSTEM IN CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION

The article proposes a methodical approach to building a set of indicators to assess the socio-economic effectiveness of community and regional development in conditions of post-war reconstruction. It is noted that prior to the beginning of a full-scale aggression, normative and legal content in the regulation area of regional and territorial development contained only fragmented instructions on application of the principle of efficiency, which was observed before reaching high levels of planned development indicators. It is stated that the updated policy of state regional development in 2022 has standardized the approach to the determination of effectiveness as the main determinants and primary indicator of development success in peaceful conditions and during the post-war reconstruction. It is justified that during the transition period the official methodical basis for determining the essence and approaches to assessing the effectiveness of social and economic development of communities and regions is still being formed, as well as losing relevance of complex evaluation of development effectiveness due to lack of statistical information and violation of consistency and consistency of its indicators in the conditions of war, it is necessary to form an easy and reliable tool for such evaluation. The basic principles of its construction in the form of a set of indicators determine maximum conformity of the current normative-legal and methodical base, correct understanding of the essence of socio-economic efficiency, as an indicator of satisfaction of material, social, spiritual needs of people, as well as use of integral indicators of quality of life and social quality as basic for determination of socio-economic efficiency. The author developed a corresponding methodical approach and a related set of indicators for assessing socio-economic effectiveness of community and regional development, which includes separate evaluation components for communities and regions. It is well-grounded that its application will improve the quality of community and regional development planning and will be useful in monitoring the implementation of their development strategies and plans, overcoming the problems of information and analytical support during the period of military condition. The proposed methodical approach can also serve as a basis for the development of the official methodical base, which is envisaged by the policy of regions' renewal, regarding the evaluation of their development effectiveness.

Keywords: community, region, assessment of development effectiveness, post-war recovery, quality of life.